

Национални нафтни комитет Србије - Светског нафтног савета

БРОЈ 13
октобар 2014.

БИЛТЕН

МЕНАџЕРИ РИЗИКА

НАШИ САГОВОРНИЦИ:

Кент Ф. Морс: Више је "егзотичнијих" договора него икада раније

Милица Травица: Банкарски одличници познају дешавања у енергетици

Рикардо Пулити: Екологија и одрживи развој су кључ

Небојша Арсенијевић: Банке у региону немају искуства у финансирању ОИЕ

У ОВОМ БРОЈУ:

Вести из Светског нафтног савета

Активности ННКС

Новости код наших чланица:

НИС, Србијагас, Лукоил

САДРЖАЈ:

- 3** **Порука читаоцима**
- 4** **Интервју:**
Кент Ф. Морс: Више је “егзотичнијих”
договора него икада раније
- 12** **Милица Травица:** Банкари одлично
познају дешавања у енергетици
- 15** **Рикардо Пулити:** Екологија и одрживи
развој су кључ
- 18** **Небојша Арсенијевић:** Банке
у региону немају искуства у
финансирању ОИЕ
- 20** **Вести из Светског нафтног
савета**
- 21** **Вести Националног нафтног
комитета Србије**
- 24** **Чланице ННКС**
• НИС а.д.
• ЈП Србијагас
• ЛУКОИЛ

Поштовани читаоци,

Довољно је окренути се неколико година уназад па схватити колико је сложено планирати пословну стратегију и инвестиције у области нафте и гаса у свету ... Почев од цена сирове нафте, чија се кретања у горњим и доњим шпичевима могу „објаснити“ једино опскурним појмом „шпекулација“, иза чега се крију измешани политички и економски интереси ...

... преко рецесијом уздрманих елементарних тржишних параметара и пада потрошње горива који су бацили на колена рафинерисјки сектор на простору Европе ... нејасне регулаторне енергетске и климатске политике где се свака одлука деветоцифрено одражава на капиталне инвестиције ... до, на крају, непредвидивих геополитичких збивања иза којих се у суштини крије битка за тржишта ...

На таквој рањивој, магловитој и нестабилној сцени челници нафтних и гасних компанија, морају да доносе мултимилionске инвестиционе одлуке и вишегодишње пословне стратегије, прогнозе и процене, буквално корачајући по ивици провалије.

Настављајући уредничку политику са погледом унапред, у недовољно, или потпуно неистражене теме, уместо улоге класичног хроничара догађања, покушали смо у овом броју да прикажемо како финансијери, банке прате у оваквом окружењу нафтне компаније у реализацији њихових пословних стратегија.

„Покушали“ и донекле успели у томе, јер смо куцајући на нека од врата јаких финансијера често добијали објашњење да нису у овом тренутку спремни да одговоре на питања из овако комплексне и деликатне области.

Утолико пре и више дугујемо признање и захвалност нашим саговорницима у овом броју Билтена Националног нафтног комитета Србије, у коме смо закорачили у област која нам отвара нове изазове за будућа издања.

ИНТЕРВЈУ: КЕНТ Ф. МОРС, један од водећих светских стручњака у нафтно-гасној области

Више је “егзотичнијих” договора него икада раније

Аутор: Владимир Спасић

Постоје две области банкарског финансирања које се најзначајније мењају и у којима видим највећу активност за нафтно-гасне послове. Прва подразумева ослањање на синдициране кредите или кредите више банака (*syndicated loans*) и све што их прати. Друга је ширење употребе деривата и сродних синтетичких папира (*synthetic paper*) у финансирању послова - каже Кент Ф. Морс, међународно признати стручњак у нафтно-гасној области за питања финансија и процене ризика, председавајући Глобалног енергетског симпозијума, бивши професор на катедри за политичке науке и у Центру за социјалну и јавну политику на Универзитету Дукејн...

БИЛТЕН ННКС: Како банке прате и реагују на дешавања у сектору нафте и гаса?

КЕНТ Ф. МОРС: Међународне финансијске институције примењују низ прорачуна ризика у развоју модела финансирања за сектор нафте и гаса. Разматрања понуде и тражње и даље су доминантни елементи, али постоје и други фактори.

Глобално снабдевање је прошло кроз значајне промене и може да се измени за секунду. Прва је била раст производње нафте и гаса из неконвенционалних извора што је засад феномен Северне Америке, али мало је вероватно да ће тако и остати. Најновији подаци показују да више од 80 одсто глобалних резерви ових извора које је технички могуће експлоатисати нису у САД и Канади. То значи да када почне њихова озбиљна експлоатација, имаћемо драматичан утицај на глобалне енергетске токове.

Друго, доступне резерве у САД, свакако смањују америчке потребе за увозом, и имају и друге директне последице на међународну понуду. Рафинерије у САД су сада водеће у свету по извозу нафтиних деривата. Од можда већег значаја је то што ће повећање

домаће производње подстаћи Вашингтон да смањи ограничења за извоз сирове нафте.

Оба фактора имају утицај на понуду и улазе у моделе које користе банке.

На страни тражње, примарно повећање се одвија

изван Северне Америке и Западне Европе. Временом, Азија ће одредити цену на глобалним тржиштима, посебно у периоду 2020-2035. Наравно, велика тржишта Северне Америке и Европе ће бити важна, али у смислу максимизирања профита главна ће бити локална тржишта у Азији, Латинској Америци, Африци и имаће већи утицај на размишљања банкара.

БИЛТЕН ННКС: Који су критеријуми банака приликом позајмљивања или подржавања пројеката у овом сектору?

КЕНТ Ф. МОРС: Банкарски критеријуми приликом финансирања пројеката се врте око ризика. Постоје неки специфични за сваки пројекат, али пет категорија ризика је присутно на свим пројектима: (1) квалитет геолошких података; (2) стање инфраструктуре, транспорта, подршке, и технологије; (3) перформансе компаније: историја, способност да испуни зацртано, а посебно када је реч о обезбеђивању веће производње, смањењу трошкова у односу на буџет, укупном плану развоја, појединостима буџета, посебно када је реч о роковима испоруке и контроли административних трошкова, успешном менаџерском искуству, резултатима у сличним ситуацијама; (4) порези, рудне ренте, курс валута (укључујући и приступ страним тржиштима капитала), локални прописи; и (5) јасан и детаљан опис интереса крајњег корисника, способност за извоз и/или обезбеђивање домаћих купаца и купопродајних уговора.

БИЛТЕН ННКС: Како банка одлучује да подржи инвестиције нафтиних и гасних компанија у обновљиве изворе енергије, куповину лиценце за истраживање или послове спајања и преузимања?

КЕНТ Ф. МОРС: Банке прилазе овим пројектима на врло различите начине. Све више примећујемо међународне институције специјализоване за ове области. Обновљиви извори енергије захтевају јасно структурисану и постојећу логистичку мрежу производње, преноса и дистрибуције. С обзиром на природу таквих мрежа у неким деловима света, интересовање банкарских институција може захтевати већу финансијску посвећеност учесника у пројекту.

Дозволе за истраживање захтевају већину почетних разматрања већ поменутих када је било речи уопштено о пројектима у нафтно-гасном сектору. Међутим, интересовање банака је мање јер је потребан најмање још један корак до обезбеђивања прихода. Директно укључење банке овде је ређе и обично захтева већи удео за њу на крају.

Прекогранични послови спајања и преузимања ће постати ослонац међународног банкарства у енергетском сектору. Не заборавите, овде је суштина, као и у овом сектору у целини, смањивање ризика односно његова подела на више играча. То нас доводи до две области банкарског финансирања које се најзначајније мењају и у којима видим највећу активност за нафтно-гасне послове.

БИЛТЕН ННКС: Које су то области?

КЕНТ Ф. МОРС: Прва подразумева ослањање на синдициране кредите, а други је ширење употребе деривата и сродних синтетичких папира. Синдицирани кредити су класичан приступ који је доживео ударац током кризе, али је сада опет у игри. Једноставно речено то подразумева водећу банку координатора пројектног финансирања, а затим “синдикација” (дељење, давање) делова тог финансирања другим институцијама, чиме се дели ризик (и обично значи стицање “back and” профита других банака сразмерно њиховом учешћу). Обично водећа банка (“Book Runner”) потценили очекивани приход од пројекта, док ће и компанија или конзорцијум који тражи средства дати ниску процену очекиване производње. Обе процене су веома конзервативне. Што буде већа стварна производња и приходи, већи је и принос на инвестицију.

Овај приступ захтева живо међубанкарско кредитно окружење да би успео. Као резултат тога, када је смањена међубанкарска активност (као што су кредитне кризе), ова врста позајмљивања је ограничена. Током целог процеса, очекивана вредност сировина које су и даље у земљи остаје одлучујући основа. Када интересовање пратећих банака опадне компанија која тражи средства треба да повећа производњу коју нуди (чиме смањује свој профит) и треба да очекује знатно више каматне стопе и пропратне накнаде водеће банке (пошто та банка има мање опција за “синдикацију” другим институцијама и тиме преузима већи ризик).

БИЛТЕН ННКС: А, друга је?

КЕНТ Ф. МОРС: У суштини сви покушаји пројектног финансирања покушавају да имају мање трошкове производње од тржишне цене. Та маргина обезбеђује профит за све стране. С обзиром на време које је потребно да пројекат почне да даље плодове и једноставну чињеницу да финансијске обавезе, чак и ако су расподељене, имају тенденцију да буду превелики терет, па постоји потреба да се повежу тренутне “paper barrel” обавезе са каснијим “wet barrel” ценама.

Овај процес је пратила нова генерација деривата и они сада постају ослонац у прорачунима правог профита и ризика у финансирању нафтно-гасних послова. Они су синтетички у природи - што значи да немају независно постојање имовине осим вредности производа који их подупиру. Али, као посебно средство, они могу добити цену у финансијском договору, пружајући опцију за избегавање ризика (или, у случају лоше пројектованог “папира” могућност продужења ризика).

Циљ овде је исто као код фјучерс уговора (осигураних од стране опционих стратегија), где примарно да се профитира од будуће попиљке нафте и гаса. Овде „paper barrel” (фјучерс уговор) мора бити постављени у односу према “wet barrel” (будуће стварне испоруке нафте и гаса). Као процес, ово је арбитража у којима ниво цена испоруке мора одговарати цени фјучерс уговора на крају.

Постоји велики број нијанси у развоју оба ова приступа. Два резултата су, међутим, већ сада јасна. Прво, више је трговине, размене уговора, трансфера и “егзотичнијих” договора него икада раније. Друго, приватни капитал и национални фондови се окрећу инвестицијама у различитим интерконекцијама у ширем процесу финансирања.

Др **Кент Ф. Морс** је у мају 2013, именован је за председавајућег Глобалног енергетског симпозијума (GES). Ова иницијатива укључује неке од водећих светских стручњака за енергетику, са намером да надгледа анализе високог профила и политичке препоруке владама и агенцијама. Како би био на челу ГЕС напустио је своје универзитетске позиције - професор на Катедри политичких наука и у Центру за социјалну и јавну политику на Дукејн Универзитета, где је такође имао звање у Институту за енергетику и животну средину.

Председник је и консултантске фирме ASIDA, извршни партнер у Risk Management Associated, International LLP, и партнер у варшавској компанији United Gas Services, саветник пољској и европској индустрији гасних шкриљаца.

Оснивач је и уредник двонедељног издања „The Oil and Energy Investor“, месечника „Energy Advantage“, недељника „Energy Advantage Portfolio Update“, и инвестиционих сервиса The Energy Inner Circle и Micro Energy Trader. Сарадник је у Money Morning, а био је уредник и у две водеће пост-совјетске публикације Thomson Reuters' Russian Petroleum Investor и Caspian Investor - од 1998. до фебруара 2013. Управљао је Руско-Каспијском иницијативом, електронском мрежом са више од 900 енергетских стручњака из Русије, Централне Азије и Северне Америке, која је основана са намером да пружи брзе савете о дешавањима у бившем СССР-у. Има уговоре о саветовању аналитичара Вол Стрита и менаџера разних фондова.

Саветовао је владе 27 земаља, гувернере неколико америчких држава, премијере две канадске провинције и био консултант компанија, финансијских институција и адвокатских фирми у 29 земаља. Био је вештак адвокатских фирми широм света у предметима који се односе на нафтно-гасни сектор.

Тренутно је члан оперативне групе Стејт департамента за саветовање о нафтној политици земаља у развоју и Програма DOS Unconventional Gas Technical Engagement Program (UGTEP).

Саветник је не само за конвенционалне изворе нафте и гаса, већ и за пројекте неконвенционалних извора који су у току у САД, Канади, Мексику, Пољској, Аустралији и Северној Африци. Има искуство у развијању пројеката и њиховом финансирању за master limited partnership, ТНГ извоз-увоз, синдициране кредите. Његови клијенти су и шест од десет највећих светских нафтних компанија, као и водећи произвођачи нафте и природног гаса широм Русије, Каспијског басена, Персијског залива, Африке, Европе, Северне и Јужне Америке.

Био је више од 2.000 пута коментатор у водећим медијима у Северној Америци, Европи, Кини и Русији.

Написао је више од 2.200 публикација и одржао више од 550 презентација и радионица у 47 земаља. Објавио је књигу The Vega Factor: Oil Volatility and the Next Global Crisis маја 2011, а завршио је и следећу Crude Pressure: Oil, Sanctions and the Crisis with Iran.

Посебно је познат у круговима јавних и приватних креатора политике као саветник на тему политике, тржишних и процена ризика у кризним ситуацијама.

До промена у америчкој политици био је виђен за заменика директора Канцеларије за управљање обновом Ирака у Багдаду. Своју професионалну каријеру започео је у контраобавештајној служби.

Његова прва диплома била је bachelor of science у теоријској физици. Остале дипломе и докторат добио је у области политичких наука и јавне политике.

INTERVIEW: Kent F. Moors, Ph.D., internationally recognized expert in oil and gas policy/finance and risk assessment

There are more exotic” arrangements moves than ever before

Author: Vladimir Spasić

There are two areas of bank finance that are changing most significantly and in which I am seeing the greatest activity for oil and gas deals. The first involves the reliance on syndicated loans and the elements going into them. The second is the widening use of derivative and related synthetic paper in financing the deal - says Kent F. Moors, Ph.D., internationally recognized expert in oil and gas policy/finance and risk assessment, Executive Chair of the Global Energy Symposium, former professor in the Department of Political Science and the Graduate Center for Social and Public Policy at Duquesne University...

Washington to relax restrictions on the export of crude oil. Both of these have supply implications and are being factored into the models utilized by banks.

On the demand side, the primary expansions are taking place outside North America and Western Europe. Progressively, Asia will determine the overall pricing in global markets, increasingly so in the 2020-2035 period. Of course, major European and North American markets will be of interest. But in terms of maximizing profit spreads, satisfying local markets in Asia, Latin America, and Africa will have a greater impact on bank thinking moving forward.

NPCS BULLETIN: What are banks criteria for lending money or backing up projects in this sector?

KENT. F. MOORS: Banking criteria in determining project funding are all about risk. There are some peculiar to each project being considered, but five categories of risk tend to cut across all projects: (1) the strength of geological data; (2) the condition of infrastructure,

transport, support, and technology elements; (3) counter party considerations: company track record, ability to perform, especially when it comes to providing excess volume and reduced expenses against budget, the overall development plan, budget particulars, especially in the timing of equipment and control of administrative overhead, successful managerial experience, previous performance at similar fields, and a range of others; (4) taxing, royalties, currency exchange (including access to foreign capital markets), local regulatory and administrative regulations; and (5) a clear and detailed description of end-user interest, ability to export and/or provide to designated domestic users, and purchase contracts for volume.

NPCS BULLETIN: How bank decides to back up investments of oil and gas companies in renewable energy, buying licences for gas and oil exploration or M&A deals?

KENT. F. MOORS: Banks approach renewable energy projects, exploratory licensing, and M&A deals in a very different ways. We are beginning to see some international fiduciary institutions specialize in such areas. Renewable energy projects require a clearly structured and existing logistical network of power production, transmission, and distribution. Given the nature of such networks in some parts of the world, investment interest of banking institutions may well require a greater financial commitment of project participants.

Licensing requires much of the same initial considerations incumbent on oil and gas production deals noted above. However, interest here is usually less pronounced because it is at least one step (and usually several steps removed) from revenue generation. Direct bank involvement here is less and usually requires a greater stake in the resulting project.

Cross-border M&A will become a mainstay of international banking in the energy sector. In some areas, it already is. Remember, the essential consideration here (and in the energy sector in general, for that matter) is spreading the risk. This brings me into the two areas of bank finance that are changing most significantly and in which I am seeing the greatest activity for oil and gas deals.

NPCS BULLETIN: What are they?

KENT. F. MOORS: The first involves the reliance on syndicated loans and the elements going into them. The second is the widening use of derivative and related synthetic paper in financing the deal. Both of these are far more complicated issues than can be described adequately in the present format. But some general observations are appropriate for current comment.

Syndicated loans are a basic approach that experienced a hit during the credit crunch but is now back. Simply put it involves a lead bank coordinating project finance and then “syndicating” portions of that position out to other institutions, thereby spreading out the risk (and usually acquiring some “back end” profits from other banks in proportion to their participation). Usually, the lead bank (“book runner”) will underestimate the expected revenue flow from project production while the company or consortium requesting the funding will provide a low ball figure for the expected production itself. Both of these provide a very conservative projection of bottom line figures. The higher actual production and revenue are, the greater the return on investment.

The approach requires a vibrant inter-bank lending environment for the syndication to take place. As a result when there is a constriction in inter-bank activity (such as in the credit crisis), the syndicated approach is limited. Throughout the entire process, the expected value of resources still in the ground remains the decisive basis. When secondary bank interest declines, the company requesting the funding needs to increase what production it brings to the funding initiative (thereby reducing its profit at the wellhead) and should expect much higher interest rates and carrying charges from the lead bank (since that bank has fewer syndication options to other institutions and is thereby assuming a greater part of the risk).

er actual delivery of oil or gas). As a process, this is an arbitrage where the price level of the delivery must be made to correspond to the price of the futures contract at expiration.

This process has ushered in new generations of derivative instruments and those are now becoming a mainstay in the calculations of genuine profit and risk in financing oil and gas deals. These are synthetic in nature – meaning they have no independent asset existence apart from the values of the product underpinning them. But as a separate conveyance, they can be priced into a financing deal, providing some leverage for risk avoidance (or in the case of poorly designed paper some possible risk extension).

NPCS BULLETIN: And second is?

KENT. F. MOORS: Second, in a fundamental sense all project finance attempts to realize delivery of production at costs below the market price for that product. That spread provides the profits for all parties. Given the time involved in bringing a project to fruition and the simple fact that finance commitments, even if prorated, tend to be front-loaded, there is an expanding need to relate current “paper barrel” obligations to later “wet barrel” prices.

The objective here is the same as that arrived at by using futures contracts (insured by an options strategy) as a primary way of profiting from the forward consignment of oil and gas. Here, a paper barrel (the futures contract) must be placed against a wet barrel (the lat-

There are a number of wrinkles developing in both of these approaches. Two results, however, are already emerging clearly. First, there are more arbitrage, contract (interest, credit, debt) swaps, transfers and more “exotic” arrangements moves than ever before. Second, private capital holdings and national sovereign wealth funds are being revised to provide investment at various crucial interconnections in a wider financing process.

In May of 2013, **Kent F. Moors**, Ph.D. was named Executive Chair of the Global Energy Symposium (GES). A major initiative involving some of the world's leading energy experts, GES will oversee high-profile analyses and policy recommendations to governments and agencies worldwide.

He has left his university positions – Professor in the Department of Political Science and the Graduate Center for Social and Public Policy at Duquesne University, where he was also Scholar in Residence at the Institute for Energy and the Environment – to head up this global effort.

An internationally recognized expert in oil and gas policy/finance and risk assessment, he is also president of ASIDA, Inc., a global oil and gas consulting firm, executive managing partner of Risk Management Associates, International, LLP, an international management advisory and training service, and partner in Warsaw-based United Gas Services (UGS), a provider of technical, advisory and management services to the Polish and European shale gas industries.

He is the founder and editor of The Oil and Energy Investor, a twice-a-week advisory, the monthly Energy Advantage and weekly Energy Advantage Portfolio Update, as well as the investment alert services The Energy Inner Circle and Micro Energy Trader. He is Global Energy Strategist to Money Morning and was contributing editor to the two leading post-Soviet oil and gas publications – Thomson Reuters' Russian Petroleum Investor and Caspian Investor – from 1998 through February of 2013. He has directed the Russian/Caspian Special Projects Initiative – an electronic network of over 900 energy specialists in Russia, Central Asia, Europe and North America designed to provide rapid response advisories on developments in the former USSR – and has ongoing agreements to provide specialized advisories to Wall Street analysts, along with investment, hedge fund, capital and asset managers worldwide.

He has advised 27 world governments, governors of several U.S. states, premiers of two Canadian provinces and has been a consultant to private companies, financial institutions, civic movements/organizations and law firms in 29 countries.

He has served as an expert witness/consultant to law firms in Chicago, Houston, London, Montreal, Moscow, New York, Philadelphia, Los Angeles and Toronto on cases involving a range of issues, including: retail pricing of oil products; crude and oil product contract, trading, representational duties/responsibilities; oil field, petrochemical, transport installation and contract liability; strategic risk assessment planning and application; technical assessment of export taxation; patent infringement; equity and debt valuation; and oil equipment/technology transfer.

He currently serves on the U.S. Department of State (DOS) task force providing oil policy advisories to developing nations worldwide and the DOS Unconventional Gas Technical Engagement Program (UGTEP).

In addition to conventional oil and gas, he has advised shale gas, coal bed methane, tight gas, tight/shale oil and oil sands projects in several basins in the U.S. and Canada, and unconventional gas/oil projects in Mexico, Poland, Australia and North Africa. He has experience in developing both project structures and finance for MLPs, LNG import/export, syndicated loan packages and tanker holding ventures. His clients have included six of the world's top ten oil companies along with leading oil and natural gas producers throughout Russia, the Caspian Basin, the Persian Gulf, Africa, Europe, as well as North and South America.

He has appeared over 2,000 times as a featured television, radio and media commentator in North America, Europe and Russia.

A prolific writer and lecturer, his over 2,200 professional/market publications and over 550 private/public sector presentations and workshops have appeared in 47 countries. John Wiley & Sons released his *The Vega Factor: Oil Volatility and the Next Global Crisis* in May 2011. He has completed his next volume – *Crude Pressure: Oil, Sanctions and the Crisis with Iran*.

He is particularly known among public and private sector policy makers for providing targeted political, market and risk assessments in crises or rapidly changing environments.

Until revisions in U.S. policy, he was slated to be the deputy director of the Iraq Reconstruction Management Office (IRMO) in Baghdad. Dr. Moors began his professional career in counter intelligence. His first degree (at age 16) was a B.S. in theoretical physics. Subsequent A.B., M.A. and Ph.D. degrees were obtained in political science and public policy.

ИНТЕРВЈУ: Милица Травица, директорка фирме Ines Engineering, бивши директор Одељења за анализу финансијског тржишта у Интеза банци, које се бавило и кретањима у енергетици.

Банкари одлично познају дешавања у енергетици

Аутор: Владимир Спасић

Кредитни аналитичари, или у неким банкама риск менаџери, јако добро познају нафтно-гасну индустрију, марже у њој и играче на тржишту. Све банке прате дешавања у енергетици. Ако европске банке због санкција Европске уније не буду давале кредите руским компанијама верујем да ће азијске банке бити спремне да их подрже у великим и стратешким пројектима јер се Русија окреће њиховом тржишту - каже Милица Травица, директорка фирме Ines Engineering, бивши директор Одељења за анализу финансијског тржишта у Сектору трезора Интеза банке, које се бавило и кретањима у енергетици.

БИЛТЕН ННК: Да ли банке активно прате дешавања у овом сектору?

МИЛИЦА ТРАВИЦА: Да, банке прате шта се дешава на свим тржиштима, па између осталих и на тржишту нафте и гаса. Кредитни аналитичари, или у неким банкама риск менаџери, јако добро познају индустрију, марже у њој и играче на тржишту.

БИЛТЕН ННК: Какве су потребе нафтно-гасних компанија у региону?

МИЛИЦА ТРАВИЦА: Када се посматра кретање банкарског капитала у односу на нафтне компаније може се закључити да су потребе за банкарским капиталом на тржишту Балкана различите природе.

Нафтне компаније које се баве производњом и прерадом нафте, као што су НИС, Окта, Ина и Петрол смањују своју задуженост у 2013. години и имају врло значајне залихе готовине на рачунима.

Што се тиче компанија које се баве продајом горива на нашем тржишту, као што су ОМВ, Авија и други трговци нафтом, њихов рачун кредита и капитала је већи што показује већу зависност од банкарског капитала. Међутим, оне такође смањују своју задуженост у односу на капитал у 2013. години.

Компаније које послују са губитком повећавају своју задуженост и имају највеће потребе за екстерним и најскупљим изворима финансирања.

Са друге стране подршка банака овим фирмама се огледа у низу документарних послова којима им оне омогућавају да неометано обављају основну делатност, а потребе за кредитима се јављају ради финансирања пројеката који су најчешће дугорочне природе.

БИЛТЕН ННК: Колико је нафтно-гасним компанијама потребан новац приликом склапања послова спајања и преузимања (M&A)?

МИЛИЦА ТРАВИЦА: Банкарски капитал има своје место, али је велико и учешће приватног капитала у овом сектору, што у многобројним трансакцијама смањује потребу за већинским финансирањем путем банкарских кредита. Може се рећи да је 2014. - година мерџера и аквизиција у енергетском сектору. Највише је било склопљених послова у областима експлоатације и производње. У будућности компаније ће тражити да преузму нафтом богата подручја да би диверсификовале своје портфолије. Такође, интересантне локације ће бити и око постојећих налазишта да би ојачали позицију на постојећим тржиштима.

БИЛТЕН ННК: Каква је ситуација на Балкану?

МИЛИЦА ТРАВИЦА: Emerging Europe M&A report издат од стране Emerging markets Information service је обухватио све земље Балкана и централне Европе. Извештај је показао да су руске нафтне и гасне компаније највише заинтересоване за спајања и преузимања нафтних и гасних компанија на Балкану. Пример је НИС Гаспром њефт који је купио

22 станице од аустријског ОМВ-а у 2012. години у Босни и Херцеговини. Такође, руске компаније су биле заинтересоване и за хрватско тржиште. Обе руске компаније Газпром и Роснефт су хтеле да купе компанију ИНА.

БИЛТЕН ННК: Шта у томе мењају санкције ЕУ према Русији?

МИЛИЦА ТРАВИЦА: Имајући у виду је ЕУ 12. септембра 2014. године увела санкције Русији које обухватају сектор енергетике, као и за појединачне компаније Роснефт, Транснефт и Гаспром нефт, разматрање даљих аквизиција у земљама које су саставни део ЕУ и изградња Јужног тока су тренутно обустављени. Треба имати у виду да су санкције усмерене на то да се Русија онемогући да развија овај сектор у дугом року, а не на тренутну трговину нафтом и гасом. Такође, битно је напоменути да је тржиште Азије врло атрактивно за руске компаније у сектору енергетике и њихова стратегија развоја тржишта је окренута све више ка Далеком истоку. Суштински стратегија развоја енергетског сектора Русије је базирана на максимизирању искоришћавања природних традиционалних извора енергије. То је и највећа разлика у односу на стратегију развоја енергетског сектора у Европи која тежи ка диверзификацији и обновљивим изворима енергије.

БИЛТЕН ННК: Да ли ће санкције ЕУ према руским фирмама отежати њихов приступ кредитима; западне банке неће моћи да им одобравају зајмове?

МИЛИЦА ТРАВИЦА: Санкције према руским фирмама су селективне, наине односе се само на поједине фирме, пројекте и индустрије. Русија се све више окреће снабдевању азијског тржишта тако да верујем да ће азијске банке бити спремне да их подрже у великим и стратешким пројектима.

БИЛТЕН ННКС: Како банке прате нафтно-гасне компаније када желе да уложе у обновљиве изворе енергије?

МИЛИЦА ТРАВИЦА: У земљама западног Балкана развој енергетског сектора у делу обновљивих извора енергије је у зачетку. У Србији се све више инвестира у мини хидроелектране и поља са ветрењачама. Такође се припрема изградња првог

складишта за биомасу у Војводини. Ти пројекти су финансирани највише од стране приватних инвеститора, како из Србије тако и из других земаља Западне Европе и Америке, а инвестиције су подржане и фондовима међународних финансијских институција. Највећи појединачни инвеститор је ЕБРД. Фонд од 75 милиона евра се пласира кроз систем домаћих комерцијалних банка, које служе као филтер за даље пласирање капитала међународних финансијских институција у мале ОИЕ пројекте. Са друге стране ЕБРД се и индивидуално појављује са 50 милиона евра које сама пласира у пројекте ОИЕ средње величине. Део новца, од шест милиона евра, је издвојен за формирање регулаторног оквира и превазилажење тржишних баријера.

Завршила је Економски факултет Универзитета у Београду, а има и MBA из међународних финансијских тржишта и институција и менаџмента ризика са London School of Business and Finance.

Од августа 2013. године је директор фирме Ines Engineering у Лондону која се бави међународном трговином. Пре тога је од јула 2008. године била директор Одељења за анализу финансијског тржишта у Сектору трезора Интеза банци у Београду. Била је задужена за оснивање и вођење овог Одељења, као и увођење нових модела финансијске анализе. До јула 2008. била је виши кредитни аналитичар за ризик менаџмент у Сектору за кредитну анализу Интеза банке, у коју је дошла октобра 2005. из Рајфајзен банке где је од августа 2003. године радила као кредитни аналитичар у Сектору за ризик менаџмент.

Била је гост предавач на Факултету за економију, финансије и администрацију на тему Investment opportunities and foreign exchange risk in Serbia и предавач на Академији банкарства и финансија Народне банке Србије на тему Hedging of foreign exchange risk in Serbia.

Аутор је књиге "Берза у Србији", а коаутор "Економске и европске перспективе земаља Западног Балкана".

Учествовала је у више пројеката, међу којима је "Западни Балкан - парламентарна и регулаторна реформа економског законодавства у организацији "Вестминстерске фондације за демократију".

ИНТЕРВЈУ: Рикардо Пулити, извршни директор Европске банке за обнову и развој задужен за енергију и природне ресурсе

Екологија и одрживи развој су

кључ

Аутор: Владимир Спасић

Наш циљу у енергетском сектору је промовисање еколошког и одрживог развоја. Један од наших главних циљева је да се побољшају еколошке перформансе и дугорочна стабилност електроенергетског сектора, укључујући подршку активностима за решавање питања климатских промена, енергетске безбедности и диверсификације снабдевања - каже Рикардо Пулити, извршни директор Европске банке за обнову и развој (ЕБРД) задужен за енергију и природне ресурсе.

БИЛТЕН ННКС: Како ЕБРД прати и реагује на кретања у енергетском сектору?

РИКАРДО ПУЛИТИ: Европска банка за обнову и развој је стално активна на тржишту, до данас је инвестирала више од девет милијарди евра у више од 200 пројеката у енергетском сектору и највећи је инвеститор у обновљиве изворе енергије у региону. Активности ЕБРД су базиране на нашој најновијој енергетској стратегији која је измењена у децембру 2013. године.

БИЛТЕН ННКС: Који су главни критеријуми ЕБРД за позајмљивање новца или подржавање пројеката у енергетском сектору?

РИКАРДО ПУЛИТИ: Свака инвестиција ЕБРД треба да буде комерцијална и да испуни јасан сет критеријума и циљева. Циљ у енергетском сектору је да промовишемо заштиту животне средине и одрживи развој. Један од наших главних циљева је да се побољшају еколошке перформансе и дугорочна стабилност електроенергетског сектора, укључујући подршку активностима за решавање питања климатских промена, енергетске безбедности и диверсификације снабдевања.

БИЛТЕН ННКС: Како ЕБРД одлучује да подржи улагања у обновљиве изворе енергије?

РИКАРДО ПУЛИТИ: Примењујемо исте критеријуме као и приликом било које друге инвестиције, али обновљиви извори енергије су кључни приоритет за нас због суштинског значаја који би требало да имају за дугорочно одрживо снабдевање енергијом. ЕБРД може да се појави као гарант за приватне инвеститотре код питања заштите животне средине где су комерцијални финансијери прилично уздржани, а регулатива велики изазов. У овим ситуацијама улагање са ЕБРД пружа дугорочну сигурност инвеститорима и земљи у којој се улагање спроводи. Ми себе видимо као некога ко омогућава развој обновљивих извора енергије.

БИЛТЕН ННКС: Какво је искуство ЕБРД са нафтним и гасним компанијама? Које њихове пројекте сте подржали?

РИКАРДО ПУЛИТИ: Ми радимо са нафтним и гасним компанијама на пројектима апстрима, мидстрима и даунстрима кад год су ти пројекти у складу са нашом стратегијом у погледу доприноса енергетској безбедности, енергетској ефикасности, климатским променама и ефикасности тржишта.

Рикардо Пулити је извршни директор Европске банке за обнову и развој задужен за енергију и природне ресурсе.

Придружио се ЕБРД 1996. у Сектору за електричну енергију и комуналне услуге, а у Сектор природних ресурса преселио се 1998. За заменика директора задуженог за општинску и инфраструктуру за заштите животне средине постављен је 2000, а 2002. је постао директор за саобраћајну инфраструктуру.

Има велико искуство у развоју тржишних економија, у сарадњи са приватним и јавним сектором. Започео је своју каријеру у Istituto Mobiliare Italiano (IMI) Group 1987, онда је прешао у Banque Indosuez у Паризу, где је радио на М & А и пословима тржишта капитала. Затим се придружио NM Rothschild and Sons у Лондону, где је обављао више функција у сектору за М & А и послове тржишта капитала.

Члан је више извршних и надзорних одбора инвестиционих компанија.

Има звање МБА на Instituto de Estudios Superiores de la Empresa (IESE) и завршене последипломске студије на Kennedy School of Government (Harvard University) и Imperial College.

Течно говори шест европских језика.

INTERVIEW: Riccardo Puliti, European Bank for Reconstruction and Development Managing Director, Power & Energy

Environment and sustainable development are key

Author: Vladimir Spasić

In the energy sector aim is to promote environmentally sound and sustainable development. One of our key objectives is to improve the environmental performance and long term stability of the power sector, including supporting actions to address issues of climate change, energy security and diversification of supply – says Riccardo Puliti, European Bank for Reconstruction and Development Managing Director, Power & Energy.

NPCS BULLETIN: How EBRD tracks and responds to developments in the energy sector?

RICCARDO PULITI: The European Bank for Reconstruction and Development is permanently active in the market and to date have invested more than €9 billion in over 200 projects in the energy sector and are the biggest investor in renewable in the region where we invest. The EBRD's activities are guided by our most recent energy strategy which we adapted in December 2013.

NPCS BULLETIN: What are main EBRD criteria for lending money or backing up projects in energy sector?

RICCARDO PULITI: Every EBRD investment has to be commercially sound and meet a clear set of criteria and targets. In the energy sector aim is to promote environmentally sound and sustainable development. One of our key objectives is to improve the environmental performance and long term stability of the power sector, including supporting actions to address issues of climate change, energy security and diversification of supply.

NPCS BULLETIN: How EBRD decides to back up investments in renewable energy?

RICCARDO PULITI: The same criteria as in any investment apply, but renewables are a key priority for us because of their critical contribution to long-term sustainable energy supplies. The EBRD can step in to provide private sector investors with confidence in an environment where commercial funding is scarce and the regulatory remains challenging. Here investing with the EBRD offers long-term security to investors and the country where the investment is taking place. We see ourselves as an enabler of renewables.

NPCS BULLETIN: What is EBRD experience with oil and gas companies? What kind of projects of oil and gas companies EBRD backed up?

RICCARDO PULITI: We work with oil and gas companies on projects upstream, midstream and downstream whenever they comply with our strategy in terms of contributing to energy security, energy efficiency and climate change and market efficiency.

Riccardo Puliti is the Managing Director in charge of the energy and natural resources sectors at the EBRD.

Riccardo joined the EBRD in 1996 in the power and energy utilities department and moved to natural resources in 1998. In 2000, he was appointed Deputy Director of Municipal and Environmental Infrastructure and in 2002 Director of Transport Infrastructure.

Riccardo has extensive experience in emerging market economies, working with both the private and public sectors. Riccardo started his career at Istituto Mobiliare Italiano (IMI) Group in 1987, he then moved to Banque Indosuez in Paris where he worked in M&A and equity capital markets. He then joined NM Rothschild and Sons in London where he held several positions in M&A and equity capital markets.

Riccardo holds various Supervisory Board and Board of Directors memberships in investment companies.

Riccardo is a MBA alumnus of Instituto de Estudios Superiores de la Empresa (IESE) and a postgraduate alumnus of the Kennedy School of Government (Harvard University) and Imperial College.

Riccardo is fluent in six European languages.

ИНТЕРВЈУ: Небојша Арсенијевић – менаџер пројекта за обновљиве изворе енергије за земље Западног Балкана при Међународној финансијској корпорацији (IFC)

Банке у региону немају искуства у финансирању ОИЕ

Аутор: Владимир Спасић

Једна од значајних препрека за развој и финансирање пројекта обновљивих извора енергије (ОИЕ) на домаћем тржишту је изостанак искуства банака у пројектном финансирању од кога у многоме зависи и обим инвестиција. Међународна финансијска корпорација (IFC), чланица групе Светске банке, нуди наменску обуку за банке у региону из области пројектног финансирања као најпогоднијег модела финансирања пројекта ОИЕ – каже Небојша Арсенијевић, менаџер Пројекта за обновљиве изворе енергије за земље Западног Балкана при Међународној финансијској корпорацији.

Једна од значајних препрека на домаћем тржишту је и изостанак искуства банака у пројектном финансирању од кога у многоме зависи и обим инвестиција у обновљиве изворе енергије.

БИЛТЕН ННКС: Да ли се нафтно-гасне компаније одлучују да уложе у готове пројекте или да их развијају од почетка?

НЕБОЈША АРСЕНИЈЕВИЋ: Ова одлука првенствено зависи од техничких капацитета компаније, као и од постављених рокова да се изгради неки објект ОИЕ. Свака технологија ОИЕ - енергија ветра, сунца, хидро енергија..., захтева веома специфичну експертису. Већина компанија нема довољно знања у тој области и зато се одлучује за ангажовање других компанија које имају искуство у развоју ових пројеката. Такође, тај посао је дуготрајан процес који, по правилу, подразумева решавање великог броја правних баријера. Зато се посебно веће компаније, одлучују за преузимање већ развијених пројеката или улазак у оне који су у завршној фази свог развоја.

БИЛТЕН ННКС: Какав је интензитет улагања ових компанија у ОИЕ?

НЕБОЈША АРСЕНИЈЕВИЋ: За сада ове компаније полако показују интерес за улагање у ОИЕ. Конкретно, Нафтна индустрија Србије (НИС) је показала интерес за инвестирање у ветроелектране преузимањем пројекта Пландиште. Такође, НИС жели да изгради читав низ малих гасних електрана, које се не могу третирати као обновљиви извори енергије, али свакако доприносе ефикаснијем коришћењу енергетских ресурса.

БИЛТЕН ННКС: Зашто нафтне и гасне компаније улажу у ОИЕ? Какав је интерес банака да их у томе прате?

НЕБОЈША АРСЕНИЈЕВИЋ: Према неким релевантним изворима неопходно ће бити да се до 2030. године уложи готово три хиљаде милијарди долара у производњу електричне енергије на глобалном нивоу. Од тога готово трећина отпада на инвестиције у ОИЕ. Једино ће се на овакав начин успоставити претпоставке за одрживи раст на планетарном нивоу. Зато је и природно да се велики светски енергетски гиганти интересују за ОИЕ сектор и да банке препознају шансу за сопствени развој. На пример, British petroleum је одлучио да

правила функционисања у енергетском сектору и допринесу смањењу емисије штетних гасова тако што је поставио циљ да до 2015. године уложи осам милијарди долара у ОИЕ. Тај циљ је био достигнут већ 2013. године.

БИЛТЕН ННКС: Како банке прате дешавања у овом сектору?

НЕБОЈША АРСЕНИЈЕВИЋ: Један од јако добрих начина да банке стекну сва неопходна знања на овом пољу је да сарађују директно са нашом организацијом. Међународна финансијска корпорација (IFC) је чланица групе Светске банке и уједно највећа развојна институција на свету која је искључиво фокусирана на приватни сектор. Балкански пројекат за развој сектора ОИЕ кога IFC спроводи у партнерству са Аустријским министарством финансија, нуди наменску обуку за банке у региону из области пројектног финансирања као најпогоднијег модела финансирања пројекта ОИЕ. Уједно, банкама преносимо и најновија знања у пољу инвестиција у ОИЕ, као и најбитније елементе правног оквира прилагођене приликама на сваком појединачном тржишту западног Балкана. IFC је додатно у могућности да пружи и кредитне линије намењене за финансирање пројеката из ОИЕ.

Небојша Арсенијевић је рођен 1967. године у Београду. Завршио је Електротехнички факултет Универзитета у Београду. На истом Универзитету је магистрирао 1996. Године специјализирајући се за електроенергетске системе.

Од 1992. до 2008. године предавао је на Електротехничком факултету на следећим предметима: Дистрибуција и индустријска мрежа, Експлоатација електроенергетских система, Анализа електроенергетских система. Такође, у периоду 1998-2002. је предавао као гостујући професор на Електротехничком факултету Универзитета у Бања Луци.

Током своје 20-годишње каријере радио је у земљама Источне Европе и Кавказа на пословима инжењера у сектору електроенергетике, консултанта на припреми закона и саветника финансијских институција. Има искуство у саветовању различитих група клијената - јавних, приватних и финансијских институција, на пројектима поправљања климе за инвестирање. Пре IFC радио је као технички консултант за више међународних финансијских институција (IBRD, EBRD и GIZ).

Од 2008. године па до данас, ради као Менаџер програма за обновљиве изворе енергије на Балкану, као и на пројектима пружања саветодавних услуга за подручје Европе и централне Азије у Међународној финансијској корпорацији (IFC), чланица групе Светске банке. Тренутно се овај програм примењује у шест земаља региона Западног Балкана (Албанија, БиХ, Црна Гора, Македонија, Космет, Србија). Аутор је неколико радова и студија на тему електроенергетике и унапређења ефикасности енергије.

ВЕСТИ ИЗ СВЕТСКОГ НАФТНОГ САВЕТА

Национални нафтни комитет Србије - Светског нафтног савета

21. Светски нафтни конгрес у Москви

Главна тема Конгреса била је Одговорно снабдевање растућег света енергијом

МОСКВА - Одржан од 15. до 19. јуна 2014. године, 21. Светски нафтни конгрес је био огроман успех, окупивши 10.198 учесника из 119 земаља широм света.

21st WPC – Moscow

The 21th World Petroleum Congress focused the debate on "Responsibly Energising a Growing World"

МОСКВА - Held from 15th to the 19th June, 2014, the 21st World Petroleum Congress was a huge achievement which brought together 10,198 attendees from 119 countries around the world.

With 34 Ministers and 692 speakers, the Congress managed to address all aspects of the oil and gas industry including the upstream and downstream sector, natural gas and renewables and the sustainable management of the industry.

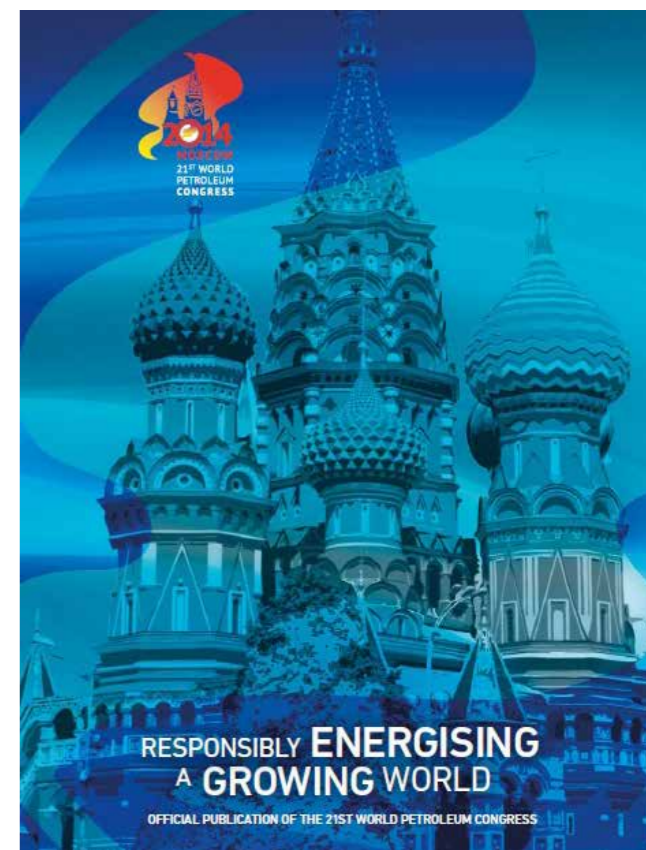

The Congress was followed by over 1,000 press representatives and had live coverage of several sessions in the global networks.

The 50,000 m2 World Petroleum Exhibition accompanying the Congress broke a new record, with 30% more space than the previous Congress in Doha. It attracted 16,788 visitors to the stands representing 542 exhibiting companies.

The WPC App which accompanied the event was downloaded by over 4,000 participants to enhance their event experience and provide additional networking opportunities with the attendees.

We are grateful to the unwavering support of all those involved, in particular the 544 young volunteers who so generously gave of their time and labour to make the Congress such a big success.

We congratulate the Russian Organising Team under the leadership of the Chair, HE Arkady Dvorkovich, Deputy Prime Minister of the Russian Federation and the Deputy Chair, Mr Vladimir Evtushenko, Chair of the Russian National Committee on delivering a world-class Congress in Moscow and look forward to welcoming you all again to the 22nd World Petroleum Congress in Istanbul in 2017.

ВЕСТИ ИЗ НАЦИОНАЛНОГ НАФТНОГ КОМИТЕТА СРБИЈЕ

Национални нафтни комитет Србије - Светског нафтног савета

Национални нафтни комитет Србије на Конгресу WPC у Москви

МОСКВА - Национални нафтни комитет Србије на Конгресу у Москви (15-19. јуни) представљали су председник Комитета Петар Шкундрић, потпредседник Кирил Кравченко, генерални секретар Слободан Соколовић, као и Надежда Кокотовић, заменик генералног секретара за

међународне односе и Денис Корепанов, члан ННКС. После претходног, 20 Светског нафтног конгреса одржаног у децембру 2011. године у Дохи, ово је било друго учешће Србије на „самиту“ WPC, од оснивања ННКС у марту 2011.

Представници делегације српског Комитета присуствовали су пленарним седницама и министарским сесијама Конгреса, а такође учествовали на бројим форумима и округлим столовима московског скупа. При том је, поред осталог, потпредседник ННКС Кирил Кравченко био један од уводних предавача на округлом столу Конгреса посвећеном трансформацији нафтних у вертикално организоване енергетске компанија Конгрес WPC био је прилика члановима ННКС за низ састанака са представницима националних нафтних комитета других земаља, посебно оних из нашег окружења са којима су договорене и иницијативе ближе сарадње, организовања заједничких експертских радионица и размене искустава.

Представници ННКС су током активности у Москви разговарали о сарадњи и са домаћином наредног Светског нафтног конгреса, националним комитетом Турске.

У својству члана Програмског савета 21 Светског нафтног конгреса, као и члана Светског нафтног саве генерални секретар ННКС Слободан Соколовић присуствовао је завршном састанку Програмског савета и Изборној седници Светског нафтног савета, на којој је Светски нафтни савет изабрао за председника др Јожефа Тотта.

Трибина Комитета младих ННКС

НОВИ САД - Комитет младих Националног нафтног комитета Србије организовао је 15. јула Трибину посвећену упознавању младих из нафтне индустрије са Дунавском стратегијом, резултатима 21. Светског нафтног конгреса одржаног у Москви, као и циљевима WPC Tomorrow's Leaders Symposium-a.

Генерални секретар ННКС Слободан Соколовић је упознао учеснике трибине са резултатима московског нафтног самита, који је, како је рекао био посвећен тражењу одговора на питање сигурности снабдевања енергијом све већег броја становништва на Земљи. Највећа пажња је била посвећена истраживању нових налазишта нафте у све неповољнијим условима, новим технологијама у области производње и прераде нафте, али и корацима који би требало да допринесу даљем развоју те привредне гране. Учесници „нафтне олимпијаде“ су указали и на значај потребе сталног образовања кадрова у овом сектору и упозорили да ће веома брзо у свету недостајати стручњаци у области истраживања нафте и гаса, што је шанса за младе, рекао је Соколовић.

Председник Комитета младих ННКС, Драган Говедарица је истакао да ће се о овим темама и припреми младих кадрова да квалитетно замене

старије колеге, разговарати и на симпозијуму младих који ће крајем августа бити одржан у Лондону. Како је рекао, наша земља ће имати три представника, и то младе људе запослене на руководећим местима у „Нафтној индустрији Србије“.

О значају образовања, као и сарадње привреде

Генерални директор НИС-а и потпредседник ННКС-а Кирил Кравченко говори на Светском нафтном конгресу у Москви

и високошколских установа говорио је ректор Универзитета у Новом Саду Мирослав Весковић. По његовим речима, сарадња научноистраживачких институција и привреде, као што су „Нафтна индустрија Србије“ и Новосадски универзитет, изузетно је квалитетна и даје одличне резултате. Говорећи о Дунавској стратегији, која повезује 14 држава, више од 115 милиона становника и око три милиона студената, као шанси за младе стручњаке, Весковић је рекао да они знањем и радом могу допринети развоју целог друштва.

Јача „форум“ националних нафтних комитета региона југоисточне Европе

БЕОГРАД - Челници националних нафтних комитета чланица Светског нафтног савета (WPC) земаља југоисточне Европе договорили су се 11. септембра у Београду да успоставе праксу редовног окупљања како би заједнички тражили решења за подударне изазове и проблеме са којима се суочавају њихове чланице.

У име Националног нафтног комитета Србије састанак су отворили председник Петар Шкундрић и потпредседник ННКС-а и генерални директор НИС-а Кирил Кравченко.

Поред председника и секретара националних нафтних комитета Македоније, Хрватске, Мађарске, Словеније и домаћина Србије, састанку је присуствовао и председник Светског нафтног савета, Јозеф Тот, изабран на леташњем конгресу WPC у Москви да руководи у наредне три године овом организацијом која окупља 69 националних комитета широм света. Поздрављајући скуп, Тот је истакао спремност WPC да помогне даљем јачању

регионалне сарадње њених чланица у овом региону, као и реализацији њихових предлога, посебно у области нафтне регулативе.

Сажимајући врло садржајну и отворену расправу, председник Националног нафтног комитета Србије (ННКС) Петар Шкундрић је изразио очекивање да ће овај „форум“, инициран прошлогодишњим састанком комитета земаља бивше Југославије у Словенији, бити проширен на читав регион југоистичне Европе, географски, економски и инфраструктурно повезан низом заједничких интереса.

Скуп у Београду отворио је неколико озбиљних тема за даље консултације, стручне радионице и договоре, почев од општег циља постизања енергетске безбедности, преко конкретних проблема у апстриму и даунстриму, до предлога унапређења европске регулативе везане за питања стратешких резерви нафте, удела биогорива у енергетским миксевима и слично. Отворено је и питање активности усмерених на могућу интеграцију енергетских сектора на нивоу региона, ради рационалнијег коришћења ограничених сировинских ресурса, као и искоришћавања стратешки изузетно значајног положаја на путевима транспорта нафте и природног гаса према тржишту Европе.

Национални нафтни комитет Македоније изразио је спремност да идуће године буде домаћин наредног консултативног састанка.

ННКС представио резултате пројекта BIOGOS

НОВИ САД - Национални нафтни комитет Србије (ННКС) представио је 1. октобра на VIII Међународном енергетском форуму о чистим енергетским технологијама у Новом Саду „Енергетска повеља 2014 – одрживи развој Србије“, резултате пројекта BIOGOS „Имплементација Директиве 2009/28/ЕС у области биогорива и у саобраћају у Републици Србији – Пренос најбољих пракси“, који реализује у сарадњи са Факултетом за стројарство и бродоградњу Универзитета у Загребу.

У оквиру посебног ННКС панела чији модератор био је Горан Радосављевић, члан ННКС радне групе Бранислава Лепотић Коначевић је упознала присутне са важећом европском регулативом у области биогорива у делу обавеза коришћења обновљивих извора и њену имплементацију у Србији, док је о прегледу начина транспозиције обавеза које је наша земља преузела у тој области говорила Драгослава Стојиљковић руководиоца ННКС радне групе пројекта BIOGOS Станка Лесковац, приказала је потенцијале и ограничења у областима производње и примене биогорива Србији.

Чланице ННКС

НИС

НИС започео продају нове врсте горива Ultra D

НИС је започео продају нове врсте моторног горива, премијум евро дизела Ultra D који је обогаћен и побољшан са циљем да оптимално штити мотор аутомобила. Реч је о дизелу евро 5 квалитета произведеном у Рафинерији нафте у Панчеву у који се накнадно додају адитиви врхунског квалитета.

Ultra D својим активним компонентама чисти постојеће и спречава таложње нових нечистоћа у систему за убризгавање горива, спречава корозију и побољшава подмазаност покретних делова мотора. Самим тим, повећава се снага мотора, век аутомобила се продужава, ризик од кварова је мањи, док је могућа и смањена потрошња горива.

Коришћење овог горива ће допринети и заштити животне средине, јер овако чист мотор има боље сагоревање горива и мање штетних материја у издвним гасовима. Сва ова побољшања су постигнута додавањем адитива врхунског квалитета који производи светски позната хемијска компанија BASF.

„НИС константно ради на унапређењу квалитета како би потрошачима обезбедио најбољу понуду. Ultra D је више од обичног евро дизела, направљен према потребама и жељама наших купаца. Произведен је коришћењем најсавременијих технолошких решења. Редовно коришћење овог премијум горива обезбедиће осетно бољи рад мотора и побољшати перформансе возила“, изјавио је Дејан Симић, директор за унапређење пословања малопродаје у Блоку Промет НИС-а.

Ultra D може се купити на 127 бензинских станица НИС Петрола широм Србије, а више информација о овом гориву, као и тачан списак пумпи потрошачи могу да пронађу на интернет страници: www.nispetrol.rs. Осим тога, купцима је на располагању и информативни центар НИС-а са бројем телефона 0800 008 888. Позивање овог броја је бесплатно.

Отворена нова бензинска станица НИС Петрола у Београду

НИС је отворио нову бензинску станицу под брендом НИС Петрол у Београду, на аутопуту Е75, коју су тим поводом обишли представници Града Београда и руководство НИС-а.

Уз препознатљив триколорни бренд НИС Петрола (црвено, плаво, бело), потрошачима су понуђени квалитетни деривати: евро премијум БМБ 95, Евро БМБ 98, ULTRA D, Евро дизел 5 и Аутогас. Ту су и широк избор моторних уља, роба широке потрошње, савремено опремљен кафе бар, као и мењачница.

Посебан део понуде је најновији производ НИС-а, **ULTRA D** премијум дизел, који има за циљ да оптимално штити мотор аутомобила. Реч је о дизелу евро 5 квалитета произведеном у Рафинерији нафте у Панчеву у који се накнадно додају адитиви врхунског квалитета. Захваљујући томе, уз коришћење овог деривата повећава се снага мотора, век аутомобила се продужава, а ризик од кварова је мањи.

Потрошаче на новој бензинској станици очекују погодности програма лојалности **Супер картица**. Партнери у овом пројекту су НИС, ИДЕА, Сбџбанка Србије, Теленор, ДДОР Нови Сад и Мекдоналдс. Захваљујући сарадњи шест компанија, потрошачи приликом куповине код ових партнера могу да сакупљају бодове и да потом остваре бројне попусте. Супер Картица се користи на свим НИС Петрол и GAZPROM бензинским станицама. Још једна погодност за потрошаче је да приликом куповине горива Евро БМБ 98 и ULTRA D премијум евро дизела на НИС Петрол бензинским станицама добијају дупле бодове.

На овој бензинској станици премијерно је представљен и малопродајни бренд **Ароматик**, односно нови концепт продавница и кафе ресторана на бензинским станицама НИС Петрола. У њима ће бити понуђен широк асортиман робе широке потрошње, тако да потрошаче очекују пун комфор, брза, тачна и квалитетна услуга.

У складу са строгим еколошким прописима, нова станица НИС Петрола је опремљена сепараторима за пречишћавање отпадних вода, а резервоари за гориво имају двоструки плашт за заштиту подземних вода и земљишта. Бензинска станица је у потпуности аутоматизована, што подразумева електронско праћење свих процеса рада и отворена је 24 часа.

„Ово је веома важан догађај за нашу компанију, јер нова бензинска станица представља симбол тога да смо ми, после три године иновација и улагања 250 милиона евра у развој бензинске мреже, стигли до Београда. Зашто то нисмо учинили пре? Имали смо велики број имовинских питања и проблема, али је током последњих пет месеци урађено толико, колико није било за претходних пет година, уз помоћ нашег пријатеља, градоначелника Београда Синише Малог. Захваљујући томе, следеће године ћемо активно почети реконструкцију наших бензинских станица и у самом Београду и обећавамо да ћемо повећати улагања у Град Београд“, рекао је Кирил Кравченко, генерални директор НИС-а и поклонивши Синиши Малом, градоначелнику Београда Супер картицу, најавио да ће се у наредна три-четири месеца, овом програму лојалности придружити још неколико великих партнера.

Том приликом, Кирил Кравченко је истакао: „Што се тиче нове бензинске станице, она се дуги низ година сврставала међу најбоље пумпе у граду, чак је 2011. била на првој позицији у дневној продаји, али у последње три године објекат бележи пад продаје, тако да он више не улази у топ 20 бензинских станица у Србији. Ипак, уз реконструкцију коју смо остварили заједно са нашим стратешким партнером компанијом Денеза, мислим да ће се ова бензинска станица вратити међу најбоље и да ће бити у конкуренцији са две друге најбоље бензинске станице у Србији – „Змај 1“ и „Змај 2“. Оваква очекивања нису везана само за реновирање пумпе, већ и за производе који се могу наћи на објекту, попут евродизела ULTRA D, који производимо заједно са немачком компанијом BASF у нашој рафинерији, за нови изглед нашег кафеа Ароматик, као и за добру услугу“.

„Град Београд и НИС успешно сарађују. Ми смо се још у марту по први пут, као Град Београд, прикључили НИС-овом програму „Сарадња ради развоја“. Сарађујемо на решавању правно-имовинских проблема у случају разних бензинских станица НИС Петрола на територији Београда. Ако је овај објекат један од резултата тог заједничког рада и ако смо ми у протеклих пет месеци добро радили за НИС, створили услове да се реше правно-имовински проблеми, онда очекујем да ће НИС у наредних годину-две највећи део својих инвестиција имати у Београду, јер свака нова и модерна пумпа доприноси томе да наш Београд буде лепши и савременији“, рекао је Синиша Мали, градоначелник Београда.

НИС и Министарство одбране потписали Меморандум о сарадњи

Министар одбране Братислав Гашић и генерални директор НИС-а Кирил Кравченко потписали су Меморандум о сарадњи који ће повећати безбедност у саобраћају и унапредити складиштење и транспорт опасних и експлозивних материја.

Меморандум предвиђа размену знања и искустава у области организације, технологије и експлоатације возила у друмском транспорту, као и примену савремених информационих технологија у транспорту и у области управљања трошковима транспорта.

У складу са тим, договорена је обука и тренинг возача путничких и транспортних возила НИС-а на полигонима и капацитетима Војске Србије. Предвиђено је и заједничко учешће у научноистраживачким пројектима и ангажовање и размена стручњака и експерата за предавања из области транспорта и безбедности саобраћаја.

Договорена је и међусобна размена слободних транспортних капацитета, првенствено војних теренских возила НИС-у и комбибуса или путничких возила за потребе министарства и војске.

“Војска свакодневно помаже грађанима Србије, али и компанијама које раде у њиховом интересу. Потписани меморандум са НИС-ом само је још једна потврда тој тези. Осмислили смо заједнички програм, приказали део средстава на којима ће бити вршена обука, указали да су транспорт људи и робе и њихова сигурност врло комплексна питања. На овај начин смањујемо ризик у експлоатацији возила и што је најважније омогућавамо возачима да буду још сигурнији током вожње, чак и у најтежим условима. Радује нас што смо данас овде са представницима НИС-а и подржаћемо сваку компанију која на овај начин буде одговорна према друштву”, изјавио је министар одбране Братислав Гашић.

“Један од приоритета НИС-а јесте заштита запослених, сарадника и локалног становништва

у областима у којима послујемо, као и заштита животне средине и безбедност у саобраћају. Природа пословања у нафтној индустрији захтева висок степен заштите здравља и сигурности на раду, што компанија НИС у потпуности поштује и континуирано развија. Захваљујући сарадњи са Министарством одбране додатно унапређујемо ову област. Активности које је компанија предузела у последњих пет година имале су позитиван ефекат, тако да је број повреда на раду и саобраћајних незгода смањен је за готово 60 одсто, док је за 20 одсто смањен број пожара и еколошких акцидената. Укупно је у области заштите животне средине, безбедности и здравља на раду у протеклих пет година уложено више од 115 милиона долара”, изјавио је Кирил Кравченко, генерални директор НИС-а.

Deloitte ТОП 500 у Централној Европи: НИС остварио најбољи пласман

НИС се од свих српских компанија најбоље пласирао на традиционалној ранг-листи „Топ 500 компанија у централној Европи”, ревизорско-консултантске куће Deloitte.

На основу остварених прихода од продаје у 2013. години, НИС је са 2,29 милијарди евра у 2013. години са 78. скочио на 63. место на листи. Посматрано по оствареној добити, НИС је са 428 милиона евра у прошлој години, имао најбољи резултат у региону.

Укупно је 10 компанија из Србије на листи Deloitte која мери резултате по оствареним приходима. Други најбоље пласирани из Србије је Електропривреда Србије која је заузела 85. место, док је компанија Фијат Аутомобили Србија, која се по први пут нашла на листи, заузела 115. место. На листи Топ 500 компанија у централној Европи, следећа српска фирма је трговински ланац Делез Србија на 228. позицији, а следи трговац струјом у власништву Вука Хамовића, ЕФТ Инвестментс на 261. месту. Следе Србијагас на 387. месту, Таркет Бачка Паланка на 418. позицији, па трговински ланци Меркатор-С на 427, и Идеа Београд на 490. месту.

Најбоља компанија у централној Европи је, као и прошле године, пољски ПКН Орлен, и поред пада прихода у еврима за 5,8 одсто, а следе мађарски МОЛ на другом и Шкода ауто на трећем месту.

Прво НИС-ово постројење за производњу компримованог природног гаса

НИС је пустио у рад постројење на нафтно-гасном пољу Палић на којем ће се производити и продавати компримовани природни гас (КПГ) кроз систем велепродаје.

Ово је први НИС-ов објекат оспособљен за припрему и компримовање природног гаса. До краја 2014. компанија ће пустити у рад и постројење у Новом Саду, на којој ће се овај дериват продавати и као моторно гориво намењено путничким аутомобилима. Укупна инвестиција у пројекте НИС-а у области монетизације природног гаса до краја ове године износиће готово 1,7 милиона евра.

На новоизграђеном постројењу предвиђен је обим производње компримованог природног гаса од 330 Sm³ гаса/сат. Поступак компримовања природног гаса под великим притиском и његовог пуњења у специјална возила са батеријским боцама је технички сигуран, захваљујући компресорима произведеним у ту сврху. Иначе, постројење за КПГ је изградила компанија „Гас Тех“ из Инђије у складу са свим законским прописима и постављено је у близини гасног лежиштана мерно отпремној станици Палић.

Компримовани природни гас, било да се продаје као енергент или погонски дериват, сматра се горивом будућности због својих еколошких особина.

Главни састојак је метан, који у поређењу са осталим дериватима, има најмањи коефицијент емисије CO₂ по јединици ослобођене енергије и као такав доприноси побољшању квалитета ваздуха. Употребљава се као гориво за грејање у индустрији и домаћинству, али и као моторно гориво за моторе са унутрашњим сагоревањем.

„Постројење за припрему и продају природног компримованог гаса Палић само је један у низу пројеката НИС-а захваљујући којем компанија промовише политику одрживог развоја и управљања животном средином. Уводећи модерне технологије

у своје пословање, компанија континуирано унапређује квалитет својих производа и услуга, водећи рачуна о повећању енергетске ефикасности”, изјавио је Велибор Ђурић, менаџер пројекта.

Одлична оцена за рад НИС-овог комплекса МНС/ДНТ у Панчеву

Производни резултати који се већ годину и по дана постижу на новоизграђеним рафинеријским постројењима у оквиру МНС/ДНТ комплекса НИС-а у Панчеву, најбољи су у овом делу Источне Европе и Средњег Истока, закључак је који се чуо на симпозијуму који је одржан у Сан Франциску у организацији Chevron Lummus Global-a.

Новоизграђени комплекс за благи хидрокрекинг и хидрообработку у Блоку „Прерада“, оцењен је највишом оценом за све досадашње резултате. Ова престижна оцена за рад постројења за хидрокрекинг и хидрообработку у Панчеву, резултат је анализе стартих активности, стабилног рада у досадашњем периоду, врхунског квалитета свих врста деривата који се производе и који одговарају стандарду Евро 5 и, што је посебно значајно, већом конверзијом, односно већом производњом белих деривата од оне која је пројектована.

Наиме, пројектом је предвиђено да се од сировине која се прерађује на хидрокрекингу добије 40 одсто белих деривата, а у Панчеву је „принос“ најквалитетнијих продуката око 60 одсто. Уз то, у свакодневном раду води се рачуна о безбедном раду и поштовању свих стандарда из HSE области.

PRAVO IME NA PRAVOM MESTU

Tamo gde hiljade Beogradana svakodnevno prolaze na putu ka poslu ili kući.
Tamo gde stotine dostavnih vozila prolaze kako bi spojili kupce i prodavce.
Tamo gde mnoge porodice žure u šetnju kraj reke.
Tamo gde najznačajnija saobraćajnica spaja Istok i Zapad grada.
Tamo gde je srce Novog Beograda, na auto putu, između Sava Centra i Arene!

**Tamo vas čeka nova NIS Petrol benzinska stanica Sava.
Dobro došli!**

ЈП „СРБИЈАГАС“ Нови Сад

СКЛАДИШТЕ ГАСА ПУНО И СПРЕМНО ЗА НОВУ ГРЕЈНУ СЕЗОНУ

На измаку лета, многи потрошачи природног гаса већ увелико размишљају о предстојећој грејној сезони, као и о могућностима задовољења енергетских потреба за „плавим“ енергентом. Као што је познато, Русија је током јуна обуставила

низу састанака посвећених овој проблематици. У међувремену, у подземно складиште у Банатском Двору утиснут је до сада максималан обим од 450 милиона кубних метара гаса, што би требало да буде додатна гаранција поузданог снабдевања.

испоруке гаса Украјини, због неисплаћеног гасног дуга, а неизвесан сценарио нових украјинско-руских односа, може такође имати извесне импликације на наше тржиште гаса. Управо из тог разлога, и Србија се, према речима званичника, спрема за евентуалне кризне ситуације око испоруке природног гаса.

За Србију би ескалација сукоба у Украјини била додатни удар, јер је електроенергетски систем тешко погођен мајским поплавама, па су процене да би земља могла ући у зимски период са 15% мањом производњом угља од потребне. Управо из тог разлога, протеклих месеци, Генерални директор Србијагаса, Душан Бајатовић, присуствовао је

О енергетској безбедности у Србији, током лета разговарали су и први човек Гаспрома, Алексеј Милер и Славенко Терзић, наш амбасадор у Русији, који су исказали заједничку оцену да се пројекат изградње магистралног гасовода „Јужни ток“ спроводи строго у складу са распоредом.

У ретроспективи дешавања, значајно је поменути и догађај који се десио током маја у привредној комори Србије, где је одржан Форум под називом „Улога Србије на енергетском тржишту Балкана“. Изградња гасовода „Јужни ток“, потписивање уговора са извођачима

радова и уговора о зајму Гаспрома Србијагасу биле су главне теме обраћања Александра Сиромјатина, директора Сектора за међународне пројекте компаније „Гаспром“. Том приликом је уједно и најављено да се почетак изградње деонице Јужног тока кроз Србију планира током месеца јула ове године. Како је истакао Сиромјатин, Јужни ток има за циљ да диверсификује правце снабдевања Европе додатним количинама гаса, смањи ризике транспорта тог енергента и подмири раст потражње за истим. Одговарајући на питање да ли је украјинска криза утицала на реализацију Јужног тока, он је нагласио да се на том пројекту ради по динамичком плану и да је криза у Украјини само показала „да смо урадили праву ствар када смо почели реализацију

Јужног тока“.

Поводом питања усаглашавања постојећег споразума о Јужном току са правном регулативом Европске уније, почетком јуна, огласило се и Министарство енергетике и рударства. „Питање реализације пројекта „Јужни ток“ кроз Србију, само је део питања која се решавају на релацији Европска Унија-Москва, а Србија је само једна од земаља на траси овог гасовода и једина која није чланица ЕУ“, речено је тим поводом из Министарства. Министар Антић је у јуну месецу боравио у Москви, где је разговарао са руским министром енергетике Александром Новаком. Тим поводом, министар Антић је изјавио да ће Руска федерација приоритетно снабдевати Србију земним гасом, поготово у зимском периоду, без обзира на то што се Русија и Украјина налазе у врло осетљивој фази односа у вези транспорта руског гаса преко украјинске територије.

У посети Београду био је и руски шеф дипломатије Сергеј Лавров. После разговора са шефом српске дипломатије Ивицом Дачићем, министар спољних послова Русије изјавио је да сви планови везани за реализацију гасовода Јужни ток остају на снази, јер је тај пројекат једино системско решење за снабдевање гасом Југоисточне Европе. И премијер Србије Александар Вучић, је на конференцији за новинаре

одржане у јуну, на питање да ли Србија жели да настави градњу гасовода „Јужни ток“, одговорио констатацијом да ће се у будућности тек видети да ли ће то бити реални пројекат. „Ми ћемо гледати да заштитимо српске интересе, али то зависи и од интереса Европе“, објаснио је Вучић.

Да се изградња гасовода „Јужни ток“ одвија по плану потврдио је и догађај који се десио 8. јула ове године, када су компаније „Јужни ток Србија“ и „Центар гас“ из Русије потписале Уговор о изградњи деонице магистралног гасовода Јужни ток кроз Србију, вредан око 2,1 милијарди евра. Уговор су потписали директори Јужног тока Србија Душан Бајатовић и Александар Сиромјатин, са генералним директором „Центар гас“ Станиславом Аникејевим. Они су поручили да је то био историјски дан за српску енергетику и да ће први гас потећи Јужним током кроз Србију до краја 2016. године, како је и планирано. Бајатовић је тада најавио да ће ускоро бити потписан и уговор о кредиту за српску деоницу Јужног тока, поручивши да су обезбеђена финансијска средства и да ће компанија Јужни ток Србија тај кредит од око 700 милиона евра добити од Гаспрома. Према његовим речима, реч је о најповољнијим финансијским условима за кредит, који ће бити одобрен по каматној стопи од 4,25 одсто годишње. Реч је о почетном капиталу, а остатак средстава биће обезбеђен кроз пројектно финансирање, рекао је Бајатовић и додао да тај зајам неће оптеретити буџет Србије, тј. да ће сав финансијски ризик за деоницу Јужни ток кроз Србију сносити Гаспром. Уједно, он је навео да је за српску деоницу гасовода урађен идејни пројекат, издата локацијска дозвола, као и да се у наредном периоду очекује и грађевинска дозвола за целу деоницу, а потом следи експропријација земљишта и на крају потписивање великих уговора

о испоруци цеви и компресорских станица за српску деоницу гасовода.

Тим поводом и премијер Србије Александар Вучић је изјавио да је Србија међу последњим

земљама која потписује тај уговор, нагласивши да је изразио захвалност руској страни због најбољих услова у односу на све друге земље. Уговором се гарантује енергетска безбедност нашој земљи и грађанима, рекао је Вучић, истичући да је то велики инвестициони захват. Према речима Бајатовића, до краја 2014. у Србији ће бити положено првих 30 км гасовода Јужни ток, уз измене трасе у Војводини, јер ће гасовод уместо у Италији ићи на Баумгартен у Аустрији, где се иначе налази највеће складиште гаса у Европи.

Везано за изградњу овог гасовода, треба поменути и то да је компанија „South Stream“ током јула месеца закључила уговор са фирмом „Центар гас“ о изградњи гасовода Јужни ток на територији Србије. Припреме за градњу српске деонице гасовода Јужни ток теку по плану и рано је да се спекулише о било каквим новим потенцијалним трасама, речено је српским медијима у компанији Гаспром. Како су истакли, компанија „Јужни ток д.о.о.“ надгледа градњу српског дела гасовода, а те припреме се спроводе према плану. Гаспром је саопштио да се гас испоручује европским клијентима кроз Украјину, у складу са споразумом, и то по око 213,5 милиона кубних метара дневно. Такође, крајем јула у Београду, одржан је и скуп под називом „Значај Балкана за енергетску безбедност Европе“, на којем је најављено да ће у складу са Закључком и Препоруком Владе Србије, Србијагас заједно са руским партнерима складиштити максималне количине природног гаса у Банатском

Двору, како би се лакше пребродила евентуална неизвесност у снабдевању гасом у зимском периоду.

Ако пак говоримо о цени природног гаса, треба поменути да је Савет Агенције за енергетику Републике Србије половином јула донео нову Методологију за одређивање цена природног гаса за јавно снабдевање. Циљ доношења методологије је формирање јединственог регулаторног оквира усклађеног са директивама Европске уније и домаћим законодавством, којим се омогућује јавно снабдевање природног гаса по регулисаним ценама купцима који у складу са Законом имају то право

на транспарентан и недискриминаторан начин. Методологија је ступила на снагу 29. јула. Такође, Савет Агенције за енергетику је почетком јула дао сагласност на нове цене природног гаса за јавно снабдевање за свих 33 јавна снабдевача гаса, па тиме августовско поскупљење гаса за јавно снабдевање износи око 1%.

Ако се пак осврнемо на планске активности, треба поменути и то да Србијагас планира да у наредном периоду реализује гасификацију општине Нови Пазар, која подразумева изградњу дистрибутивних гасних мрежа у свим насељеним општинама, као и гасовода средњег притиска до свих насеља у тој општини. Такође, у плану је и проширење гасне мреже у Београду, и то гасовода средњег притиска у дужини од око 40 км, како би се побољшала сигурност у снабдевању потрошача гасом у Граду Београду. И на крају, требало би свакако нагласити и чињеницу да су током летњег периода радници нашег предузећа предано радили на отклању последица изазваних поплавама и санирању објеката и делова транспортног система, и то у градовима као што су Шабац, Лучани, Горњи Милановац, Чачак, Трстеник, Свилајнац, Смедеревска Паланка... чиме су и наугроженија подручја постала спремна за нову грејну сезону.

Партнерство са Природом
трајна је ИНВЕСТИЦИЈА

Снага
природе

„ЛУКОИЛ СРБИЈА“ АД ЛУКОИЛ СЕ СПРЕМА ЗА БУШЕЊЕ У ЦРНОМ МОРУ

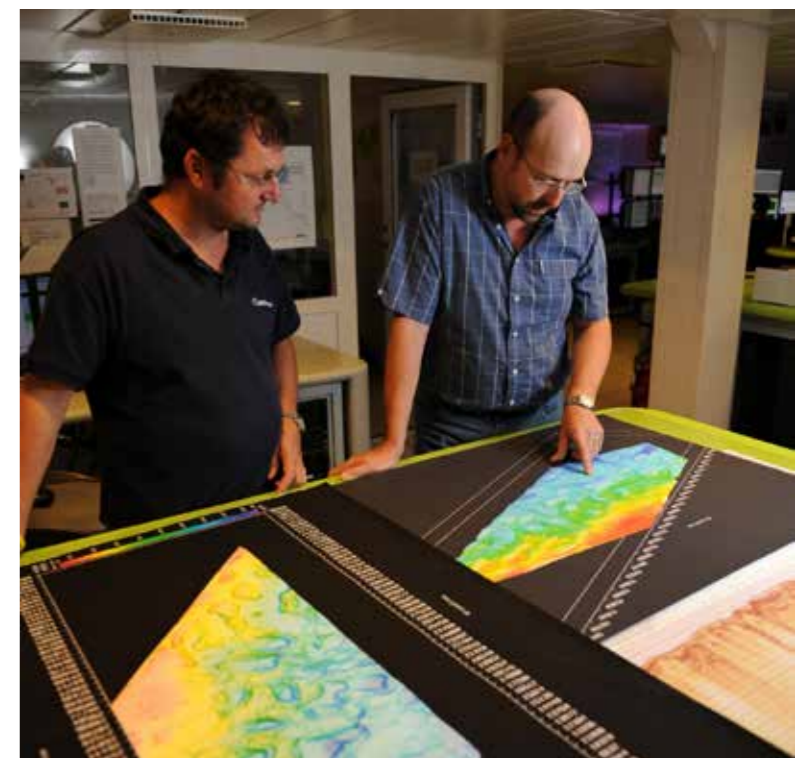

Блокови с лепим именима

Конзорцијум састављен од компанија „ЛУКОИЛ Оверсиз“ и „Vanco International“ у складу са резултатима тендера одржаног у јулу 2010., потписао је у фебруару 2011. године с Националном агенцијом за минералне ресурсе Румуније концесионе споразуме о истраживању и експлоатацији два блока у румунском сектору Црног мора – Ест Рапсодија и Трајдент.

Ови блокови се налазе у акваторијуму Црног мора на дубини од 100 до 1.000 метара, на растојању од обале од 60 до 120 километара. Најближа велика лука је Констанца, где се налази копнена база пројекта. Лиценцна поља се простиру на око 2.000 км квадратних.

Ради управљања пројектима у је Букурешту маја 2011. отворено румунско седиште „ЛУКОИЛ Оверсиз“. У октобру 2011. споразуме је ратификовала влада Румуније. Затим је у пројекат ушао нови партнер „Romgaz“ па је сада однос удела следећи: „ЛУКОИЛ Оверсиз“ – 72 одсто, „PanAtlantic“ (бивши „Vanco“) – 18 одсто, „Romgaz“ – 10 одсто.

„Гости“ из Мексичког залива

Најесен 2012. године компанија „CGG Veritas“ позната по напредној технологији геофизичких истраживања спровела је 3D сеизмичка испитивања на површини од 2.000 квадратних километара, да би уследила припрема за бушење истражних бушотина на низу перспективних структура у оба блока. Тренутно су припреме у завршној фази.

За бушење „ЛУКОИЛ Оверсиз“ је од оператора „TransOcean“ закупио GSF Development Driller II (DDII) – опрему шесте генерације са динамичким позиционирањем и могућношћу бушења истовремено две бушотине са две бушионе платформе. Ова инсталација је изграђена 2005. године у Сингапуру и успешно је експлоатишу разне компаније пре свега у региону Мексичког залива. Занимљиво је да је управо оваква платформа коришћена у пролеће 2010. у циљу ликвидације катастрофалне хаварије на налазишту које је експлоатисао британски ВР. Тада је уз помоћ ове опреме избушена прва бушотина, да би се растеретио доток нафте која је фонтански избијала из бушотине Макондо, чиме је ограничено изливање нафте у залив.

Под босфорским мостовима

Да би се платформа транспортовала из Мексичког залива до Црног мора било је потребно прећи Атлантски океан и Средоземно море, а након тога и проћи испод два моста кроз Босфор. Инжењерски прорачуни су показали да је једини начин да се DDII провезе испод мостова „скраћивање“ бушионе конструкције.

За извођење радова на демонтажи конструкције изабрана је у Палерму инжењерска компанија „WestCom“ која је већ имала знатно искуство у овим пословима. По завршетку 36-дневног преласка преко Атлантика дошао је тренутак да се демантира конструкција DDII. Међутим, инжењери су морали да узму у обзир временске услове на Црном мору, који у периоду јесен-зима могу бити веома сурови. Стога је највећи део радова који су обављени у Палерму били усмерени на утопљавање инсталација за бушење. За радове који су обављани 24 сата дневно током безмало 80 дана ангажовано је преко 350 људи под стручним надзором експерата компаније „ЛУКОИЛ Оверсиз“. Затим је уз помоћ тегљачког брода велике снаге DDII кренула из Палерма да би стигла на Босфор 6. септембра ове године. Будући да је на путу требало проћи кроз најужи део залива, који је предвиђен за међународни бродски транспорт, у транспорту платформе су помогла још четири додатна тегљачка брода. Захваљујући томе тегљач с конструкцијом је безбедно прошао испод оба моста.

По први пут у Европској Унији

Платформа се тренутно налази у румунској луци Констанца, где се поставља бушиона конструкција и припрема инсталација за рад, што је планирано за другу половину октобра текуће године.

Дубина воде у тачки где ће бити прва бушотина износи преко 700 метара, а приближна вредност радова – око 80 милиона долара. Ово ће бити прва операција бушења коју је извела компанија „ЛУКОИЛ“ на територији Европске Уније.

Kartica koja štedi za Vas

LUKOIL korporativna TAXI kartica

Prilika za sve taksiste koji žele da optimizuju i kontrolišu troškove svog poslovanja

LUKOIL
Uvek u pokretu

Редакција Билтена:

Главни и одговорни уредник:

проф. др. Слободан Соколовић

Извршни уредник:

Душан Даковић

Новинар, стручни сарадник:

Владимир Спасић

Дизајн и прелом:

Мсц. Владимир Делић

e-mail: nnkspres@wpcserbi.rs
www.wpcserbia.rs